

EXPOZIȚIA „ARTA IRANIANĂ ÎN COLECȚIILE DIN R. S. ROMÂNIA”

Dolna TEODORESCU

Înscrindu-se în seria manifestărilor cultural-comemorative recomandate de UNESCO pentru acest an, expoziția „*Arta iraniană în colecțiile din R. S. România*”, organizată de Muzeul de artă al R. S. România și Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, reprezintă un omagiu adus aniversării a 2500 de ani de la crearea statului iranian.

Expunerea numeroaselor lucrări, grupate pe tehnici, cu respectarea în măsura posibilului a criteriului cronologic, ne oferă o imagine elocventă despre strălucirea uneia dintre cele mai vechi culturi din lume, cultură care se bucură de o mare apreciere și în țara noastră atât pentru valoarea ei, dar și datorită vechilor legături de prietenie dintre cele două popoare.

Obiectele, aparținând unor colecții cunoscute – Muzeul de artă al R. S. România, Biblioteca Academiei, Muzeul de artă „G. Oprescu”, Muzeul de artă comparată din București și Colecția Slătineanu – pun în valoare originalitatea artiștilor iranieni, care, asimilind influențele exercitate din afară și pe baza unei străvechi culturi, au reușit să creeze opere originale și valoroase.

Expoziția deschisă la Muzeul de artă al R. S. România sintetizează, prin prezentarea pieselor de numismatică, ceramică și țesături, a manuscriselor, miniaturilor și cărților rare despre Iran, diversele manifestări ale civilizației iraniene.

Dintre cele mai vechi piese expuse, prezente în expoziție în număr relativ mic, sînt monedele: siclu de argint și darici de aur din perioada achemenidă, staterul de argint din vremea satrapului persan Mazaeus, hemileptonul bătut de regele Sidonului, supus al regelui Persiei, tetradrahme și drahme emise de regii Parthiei și emisiuni de aur ale șahilor Persiei din dinastia Kadjarilor, piese care se succed pe o perioadă de 2300 de ani și a căror valoare sporește și prin execuția lor artistică.

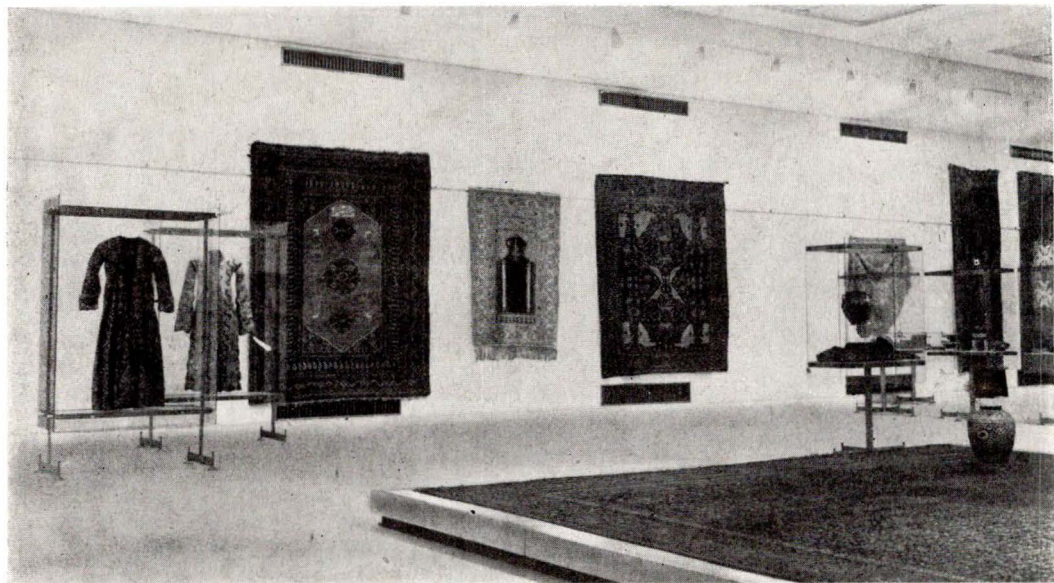
Arta prelucrării metalului atinge în Iran un înalt nivel artistic. Aplicată la arme, la platouri și vase, la obiecte de cult, executate în diverse tehnici și ornamentate cu motive zoomorfe, antropomorfe, vegetale și cu inscripții kufice, ilustrînd versuri din Coran sau din poeme celebre, dispuse simetric sau aplicate în lanț, ea a făcut ca aceste obiecte să fie foarte căutate și în Europa, unde existau încă din secolul al XV-lea magazine pentru desfacerea lor.

Piese de ceramică: boluri, cupe, urcioare, vase pentru păstrarea seului de oaie, farfurii, plăci decorative – cu motivul uneori pictat sau zgrăfit sub glazură, altele intenționat lăsat fără glazură pentru a se vedea materia originară – specifice unor perioade de creație diferite, provenind din centrele Rhages, Zenjan, Mazanderan, Sultanabad, Kashan, incintă prin forma, coloritul și ornamentația lor.

Bogăția cromatică, varietatea motivelor și finețea țesăturilor, precum și procurarea anevoioasă, au contribuit la creșterea faimei textilelor persane în Europa, textile pentru care se plăteau prețuri foarte mari.

Mătășurile persane, de multă vreme cunoscute în țara noastră, erau folosite pentru confecționarea costumelor domnești pînă în secolul al XIX-lea (Sînt expuse două asemenea haine, datînd din secolul al XVIII-lea).

Alături de mătăsuri, în expoziție mai pot fi admirate și celebrele șaluri de Cașmir, a căror frumusețe și armonie a motivelor ne amintesc de tapiseriile occidentale. Dar cele mai reprezentative dintre țesături rămîn covoarele și scoarțele din centrele Isfahan, Kirman, Khorassan, Keshan și Senneh. Nota aparte a acestor țesături constă nu numai în tehnica specială folosită, în culorile armonios imbinat, dar și în motivele care le decorează și care sugerează viața omului, alături de motivele vegetale stilizate și de cele geometrice.

Aspect din expoziție

Selecția de manuscrise din secolele XV-XIX aparține unor domenii variate : istorie, filozofie, literatură, științele naturii, matematică. Operele marilor poeți persani Ferdousi, Hafez, Saadi sint prezente în expoziție prin câteva manuscrise valoroase, ca de exemplu : „Şah-name” (Cartea regilor) manuscris modern al poemului lui Ferdousi, „Bustan” (Grădina parfumurilor) și „Golestan” (Grădina trandafirilor) de Saadi și „Divan” colecția completă de poezii a lui Hafez.

Valoarea manuscriselor crește și prin legăturile lor, ele inesele adevărate obiecte de artă, executate în piele cu ornamente de o mare finețe, uneori pictate și lăcuite.

Citeva din manuscrisele expuse au aparținut învățatului Timotei Cipariu, primul orientalist român, care, cu mari sacrificii, și-a alcătuit în secolul trecut o colecție de manuscrise orientale. Una din cele mai valoroase piese din colecția sa este exemplarul cu miniaturi al poemului „Şah-name”.

Miniatura este prezentă și ea în expoziție fie prin ornamentele și ilustrațiile manuscriselor, fie prin piese de sine stătătoare.

Executate pe o hirtie lucrată cu o deosebită finețe, cu o pastă de mătase sau de in, în culori și tente delicate, ale căror scene se petrec în aer liber sau în interioare : miniaturile perioadei clasice (sec. XV-XVI) din școlile de la Şiraz și Herat sau cele din epoca Safanizilor.

Selecția de cărți rare și manuscrise în alte limbi, cu care se încheie expoziția, pornind de la *Cyropedia* lui Xenofan, continuind cu studiile (D. Cantemir, *Sistema religiunii mahomedane*) și cărțile de călătorie din secolele XVIII-XIX și terminind cu o serie de articole apărute în prima jumătate a secolului al XIX-lea în presa românească, urmărește să sugereze felul în care Iranul a fost receptat în decursul veacurilor în Europa și în special în România.

Strălucirea pieselor de ceramică, prețiozitatea miniaturilor și somptuozitatea rafinată a țesăturilor, selecționate și etalate cu gust și pricepere muzeografică, conferă ansamblului expoziției o notă deosebită de căldură și armonie.

Apreciem ca un aport valoros la reușita generală a expoziției sistemul de iluminat întrebunțat cu acest prilej. Arhitectul Th. Zoran a înlocuit lumina zenitală, pe suprafața neîntreruptă și largă, cu un iluminat mai redus, dar cald, pornind din grupuri de spoturi, fixate tot în plafon, dar ale căror raze cad în fascicole pe diferitele compoziții de exponate. Se realizează astfel o atmosferă mai discretă, care creează o ambianță învăluitoare, propice operelor expuse.

Expoziția, organizată de un colectiv de specialiști alcătuit din : Marta Anineanu, Viorica Dene, Elena Niculescu, Stela Rusu și Constantin Suter — responsabil coordonator, este însoțită de un Catalog științific, al cărui „Cuvint introductiv” este semnat de Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei R. S. România, director al Bibliotecii Academiei.